

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКИХ ЛЕКСИЧНИХ НОВОТВОРІВ У ЗБАГАЧЕННІ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті розглянуто роль новотворів англійської мови сфери медицини у збагаченні словникового запасу сучасної мови, а також причини і шляхи їх появи в термінології. Також описано процес входження слова до лексичної системи мови й одночасно – набуття навичок вжитку нового слова, тобто асиміляція комунікативно-прагматичної компетенції носіями мови.

Ключові слова: медична термінологія, неологізм, лексика.

Сучасний етап розвитку лінгвістики характеризується посиленням інтересу до динамічних аспектів мови і переходом до антропоцентричної лінгвістики, яка вивчає мову у зв'язку з людиною, її свідомістю, мисленням та різними видами діяльності. Суттєві зміни відбуваються і в науці про терміни, внаслідок чого формується новий – когнітивний напрям термінознавства, що є цілком закономірним. У багатьох узагальнювальних дослідженнях з теорії терміна представлено основні напрями термінознавства, що поступово формувалося як самостійна наукова дисципліна внаслідок автономного розвитку окремих наукових напрямів з наступним їхнім синтезом. Тому літературна мова, крім загальноповсякденної частини, має численні підмови, які задовільняють потреби спілкування людей у найрізноманітніших сферах. Однією з таких підмов є наукова мова (мова науки й техніки, мова медицини, фахова мова), найголовнішу частину якої становить термінологія.

Сучасна медична термінологія – поняття комплексне, до її складу входить безліч слів і стійких словосполучень, які складають термінологічну базу цілого ряду медико-біологічних дисциплін. Це природно сформована терміносистема, яка має багатовікову традицію.

Дослідження і вивчення проблем медичної термінології є надзвичайно важливим та актуальним, оскільки термінологія є головним джерелом збагачення лексичного складу всіх сучасних мов. Саме термінологію як важливу частину кожної мови вважають найуніверсальнішим засобом збереження, передавання та опрацювання інформації. Обсяги інформації зростають шаленими темпами: за даними науковців, на сьогодні її обсяги подвоюються щоп'ять-сім років, що спричинює так званий «термінологічний вибух» – появу великої кількості нових термінів [10], тобто новотворів медичної галузі; по-друге, наукове знання є інтернаціональним за своєю природою, тому що характерною особливістю використання медичних термінів є їхнє походження з латинської та грецької мов, але трапляються і терміни

арабського, італійського й французького походження, які зберегли свої словотворчі компоненти для породження неологізмів сучасної англійської мови. Отже, у сучасному світі відбуваються потужні інтеграційні процеси, які не оминають медичної сфери і висувають проблему міжнародної стандартизації термінів як основи для порозуміння між фахівцями різних країн. Тому в статті спробуємо уточнити семантичний поділ неологізмів, проаналізувати медичні новотвори сучасної англійської мови і розкрити основні термінотворчі засоби на позначення компонентів досліджуваного номінативного простору.

Аналізуючи акт породження нового слова, нагадаємо думку О. С. Кубрякової, що «акт номінації складається з двох операцій: 1) для того, щоб щось назвати, потрібно ідентифікувати референта, тобто визначити його місце в когнітивній системі мовця та залучити до певної категорії; 2) згодом порівняння цього референта з іншими, йому подібними. Спочатку проходить загальна категоризація, а потім – субкатегоризація. У цьому – сенс когнітивних процесів під час породження слова. Далі йде пошук «тіла» для позначення нового поняття. Якщо наявні лексичні одиниці з будь-яких причин не задовольняють мовну спільноту, то постає питання утворення нового слова» [7]. Таким чином відбувається і процес утворення неологізмів медичної термінології.

Проблеми поповнення словникового складу сучасної англійської мови, лексикографічного опрацювання неологізмів, перекладу новоутвореної лексики та встановлення її лексико-граматичного, семантичного та стилістичного статусу входили до переліку ключових у науковій діяльності Д. І. Квеселевича. Його творчий доробок є цікавим для фахівців у галузі неології, для тих, хто цікавиться розвитком словникового складу сучасної англійської мови в ракурсі динамічної синхронії, кого цікавлять проблеми лінгвістичної ідентифікації лексичних новотворів. Особливої перспективності сучасній неології додає можливість аналізу новоутвореної лексики та фразеології з урахуванням основних надбань когнітивно-дискурсивної парадигми в лінгвістиці [5].

Погоджуємося з думкою Ю. А. Зацного, який вважає, що поняття «неологізм» набуває ширшого змісту, якщо взяти до уваги, що, крім інновацій літературної мови, є велика кількість одиниць, які були в мові і раніше, але перебували на «периферії» його системи, були обмежені у своєму функціонуванні певними «підмовами» або підсистемами. До таких одиниць належать терміни, професіоналізми, сленгізми, жаргонізми. Перетворення подібних одиниць в одиниці загальної мови робить їх інноваціями як із погляду розвитку словникового складу, так і у зв'язку з їхнім сприйняттям як неологізмів більшістю носіїв, оскільки раніше вони були відомі лише незначній їх частині. Необхідність розширення поняття «неологізм» пов'язано також із

поліетнічністю, поліваріантністю англійської мови. Так, запозичення з одного національного варіанта в інший вважають у варіанті-рецепторі новими одиницями, навіть якщо вони не є новими для варіанта-донора [3]. На думку В. В. Соколова, є очевидним, що англійська мова сфери медицини й охорони здоров'я розширюється не лише за рахунок номінацій інструментів, процедур, діагнозів, терапій, а й за рахунок кореневих змін і в самій класичній схемі надання медичних послуг в англомовних країнах. З'являються нові мовні номінації на позначення впливу телекомунікаційних технологій на сферу охорони здоров'я, на позначення організаційної перебудови сфери охорони здоров'я і закладів, що її пропонують, на позначення фінансових інструментів (страхування, додаткові медичні послуги тощо), що використовуються у сфері медицини й охорони здоров'я, на позначення етичних питань сучасної медицини [9].

Як один із спеціальних відгалужень так званих функціональних стилів, що обслуговують різні сфери науки, субмова медицини відрізняється від інших професійних субмов своїми когнітивними параметрами, що охоплюють величезний комплекс понять, об'єднаних в одне містке поняття – охорона здоров'я. Через план змісту специфіка професійної субмови медицини знаходить своє відображення у виборі термінологічних новотворів із усіх наявних у мові мовних засобів. Необхідною передумовою отримання інформації та професійного спілкування іноземною мовою є оволодіння термінологічним фондом відповідної спеціальності та професійно-орієнтованої лексики, що має безпосереднє відношення до неї. Поділяємо твердження Ю. А. Зацного та А. В. Янкова, що неологізми можуть бути розділені на: лексичні (нові слова); фразеологічні (нові стійкі словосполучення); семантичні (нові лексико-семантичні варіанти слів або нові семантичні варіанти стійких словосполучень). В окрему категорію можна виокремити «словотворчі інновації», що матеріально втілюються в нових словотворчих елементах (у «нематеріальному вигляді» вони представлені також новими словотвірними моделями) [3].

Роль кожного продуктивного афікса варто вважати більш важливою порівняно з роллю окремого лексичного неологізму, оскільки кожна словотворча морфема дає життя багатьом лексичним неологізмам (деякі нові афікси «породили» багато сотень лексичних інновацій), що розширює можливості словотвору [3]. Отож, багато неологізмів у галузі медицини належить до популярної останнім часом пластичної хірургії (*surgiholic* 'розм. людина з манією робити пластичні операції на всіх частинах тіла), *tummy tuck* (liposuction), *nose job* (rhinoplasty). Нещодавно з'явилася нова процедура, запропонована дерматологами *tear-through fillers*, під час якої гіалуронову

кислоту, наприклад *Restylane* чи *Juvéderm* вводять біля верхівки виличної кістки, щоб очі виглядали свіжими.

Поява комп'ютерів та мобільних телефонів призвела до виникнення нових синдромів, наприклад: *Toasted Skin Syndrome* – синдром спричинений надмірним виділенням тепла ноутбуком; *Carpal Tunnel Syndrome* – синдром, спричинений повторними рухами суглобів, особливо зап'ястя, що може призвести до численних м'язово-скелетних проблем; *Computer Vision Syndrome* – дегенеративна проблема очей, що може призвести до значного зниження зору (міопія), нечіткого зору, загальної втоми очей та навіть глаукоми; *Phantom Vibration Syndrome* – синдром перевірки телефону на наявність повідомлень, незважаючи на відсутність сигналу про повідомлення. Також з'явилися нові захворювання і симптоми: *Cell Phone Rash* – до симптомів цієї алергії зараховують червону висипку і свербіж у ділянках, де частини мобільного телефону, що містять нікель, торкаються обличчя, можливе також ураження кінчиків пальців, якщо постійно торкатися клавіш, що містять нікель; *Cell Phone Addiction* – залежність від мобільного телефону, постійне користування та перевірка повідомлень, часто користувачі стають роздратованими, коли необхідно відключити телефон; *Cell Phone Elbow* – ліктьовий тунельний синдром є синдромом стиснення нерва, наприклад, синдром зап'ястного каналу, коли люди тримають свій лікоть зігнутих протягом тривалого періоду, наприклад: під час розмови телефоном ліктьовий нерв перебуває в напрузі; *Cell Phone Vision Syndrome* – *Computer Vision Syndrome* – нова проблема, яку експерти називають синдромом комп'ютерного зору (CVS), поширюється країною, може уражати до 90 відсотків людей, які витрачають понад дві безперервних години щоденно біля екрану (комп'ютера, електронної книги або смартфона). Серед симптомів: нечіткість зору, головний біль, сухість очей або навіть довгострокова короткозорість, що можуть накопичуватися протягом декількох днів або місяців.

Для дослідження і зберігання генетичної й біологічної інформації були створені спеціальні заклади – банки, наприклад: *cell bank* (банк клітин, місце збереження клітин, узятих з ембріонів людини), *cord blood bank* (сховище пуповинної крові, багатой на стовбурові клітини), *cryobank* (банк сперми, яка зберігається в замороженому стані), *gene bank*, *biobank* (сховище біоматеріалів для проведення досліджень) [9].

У процесі асиміляції слова чи терміна в термінологічне поле активну участь беруть представники окремих соціо професійних груп, які впливають на прийняття/неприйняття неологізмів до складу лексичної системи мови, тобто, слово-новотвір сприймається посередниками, що поширюють його серед мас. Далі йде процес входження слова до лексичної системи мови й одночасно –

набуття навичок адекватного вжитку нового слова, тобто, формування комунікативно-прагматичної компетенції носіями мови [7]. Не є винятком і новотвори медичної галузі, які систематично впроваджуються науковцями або фаховими спеціалістами і навіть рекламою телебачення, проте згодом ці неологізми з'являються у повсякденній мові, оскільки є актуальними у вживанні й для широкого загалу.

Нова лексика утворюється, головним чином, з власного матеріалу шляхом словотворчих операцій та переосмисленням наявних одиниць [6, с. 3], за допомогою афіксації, аббревіації, телескопії, словоскладання та конверсії. Поява семантичних неологізмів регулюється дією закону економії мовних засобів, що зменшує кількісний приріст лексичних одиниць і спрямовує номінативну діяльність на вторинну номінацію – спричиняється до переосмислення наявних у мові номінативних засобів [3, с. 66]. Відповідно сучасний погляд формування і розвитку термінознавства полягає в послідовній зміні прагматично-прескриптивного, класифікаційно-структурного напрямів, які розвиваються в межах функціонального напрямку когнітивного термінознавства. Для того, щоб зрозуміти сутність розвитку науки, обґрунтувати закономірність розвитку нового етапу термінознавства й схарактеризувати його, доцільно звернутися до аналізу розвитку лінгвістичних знань, коли кожен його період був зумовлений певними настановчо-передумовними, предметно-пізнавальними й процедурними критеріями.

Новотвори англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я роблять вагомий внесок у збагачення словникового запасу сучасної англійської мови. Поява інформаційних технологій, виникнення нових захворювань, синдромів, симптомів і способів їхнього лікування впливають на появу нових лексичних номінацій для обміну медичною інформацією у сфері охорони здоров'я. Тому сучасна неологія має низку завдань, які потребують нагального розв'язання, а саме: систематизації термінології; встановлення особливостей конвенціоналізації нової лексики в умовах сьогодення; розширення різноаспектних лінгвістичних досліджень на новітньому мовному та мовленнєвому матеріалі [8]. Перспективними залишаються: зіставлення шляхів виникнення новотворів, зокрема, у сфері охорони здоров'я різноструктурних мов; виявлення місця запозичення серед шляхів виникнення неологізмів; окреслення текстів окремих функціональних стилів, у яких досліджувані лексичні одиниці відіграють найактивнішу роль.

Список літератури

1. Вострецова В. О. Функціонування нових сталих сполук слів із компонентом «synrdome» на позначення серйозних хвороб (на матеріалі сучасної англійської мови) /

- В. О. Вострецова // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. – Вип. 81 (3). – С. 68–71.
2. Заботкина В. И. Когнитивно-прагматический подход к изучению английской неологии / В. И. Заботкина // Мат-лы науч. конф. «Проблемы английской неологии». – М. : МГЛУ, 2002. – С. 11–20.
 3. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття : англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця : Нова Книга, 2008. – 360 с.
 4. Зацний Ю. А. Неологізми англ. мови 80–90-х років ХХ століття / Ю. А. Зацний. – Запоріжжя : Тандем-У, 1997. – 396 с.
 5. Квеселевич Д. И. Современный русско-английский фразеологический словарь / Д. И. Квеселевич. – М. : ООО «Издательство Астрель» ; ООО «Издательство АСТ», 2002. – 624 с.
 6. Козьмик Г. О. Актуальні проблеми вивчення неології / Г. О. Козьмик, Т. О. Хейлик // Наук.-виробн. журнал «Держава та регіони». Серія «Гуманітарні науки». – 2008. – № 1. – С. 109–116.
 7. Кубрякова Е. С. Номинативный аспект речевой деятельности / Е. С. Кубрякова. – М. : Наука, 1986. – 158 с.
 8. Левицький А. Е. Актуальні проблеми розвитку неології (на матеріалі сучасної англійської мови) / А. Е. Левицький // Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2005. – Вип. 23. – С. 16–21.
 9. Соколов В. В. Відбиття лексико-фразеологічними новотворами англійської мови розвитку сучасної охорони здоров'я у США і Великобританії / В. В. Соколов // Функціональна лінгвістика. – 2011 (d). – Т. 2. – № 2. – С. 198–200.
 10. Турчин В. В. Прагматика наукового терміна / В. В. Турчин. – Івано-Франківськ, 2004. – 227 с.
 11. <http://abcnews.go.com/Health/WellnessNews/story?id=7017768&page=3>
 12. <http://www.ei-resource.org/news/related-conditions-news/mobile-phone-use-causes-sleep-problems-and-other-symptoms/>
 13. <http://www.emaxhealth.com/1024/34/31509/cubital-tunnel-syndrome-or-cell-phone-elbow.html>
 14. http://www.msnbc.msn.com/id/42116442/ns/health-womens_health/t/got-blur-could-be-computer-vision-syndrome/

М. Ю. Шумило

РОЛЬ АНГЛИЙСКИХ ЛЕКСИЧЕСКИХ НОВООБРАЗОВАНИЙ В ОБОГАЩЕНИИ МЕДИЦИНСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ

В статье рассматривается роль новообразований английского языка сферы медицины в обогащении словарного запаса современного языка, а также причины и пути их появления в терминологии. Также описывается

процесс вхождения слова в лексическую систему языка и одновременно – приобретение навыков употребления нового слова, то есть ассимиляция коммуникативно-прагматической компетенции носителями языка.

Ключевые слова: медицинская терминология, неологизм, лексика.

M. Shumylo

THE ROLE OF ENGLISH LEXICAL NEOLOGISMS IN ENRICHMENT OF MEDICAL TERMINOLOGY

This article highlights the role of neologisms of the English language in the sphere of medicine in enrichment of modern language vocabulary, as well as causes and ways of their appearance in terminology. The process of implementation of a word into the lexical system of the language and at the same time – acquirement of skills of using new words, notably assimilation of communicative and pragmatic competence by the native speakers, is described.

Keywords: medical terminology, neologism, vocabulary.

УДК 159.922.27:37.015.3:811.11

Dukhota O. V.

THE ROLE OF PSYCHOLOGICAL CLIMATE IN GAINING POSITIVE TEACHING RESULTS OF AN ENGLISH LESSON

Ця стаття надає рекомендації та приклади щодо використання деяких аспектів сугестивного методу навчання іноземних мов.

Ключові слова: сугестивний метод, психологічний бар'єр, мотивація, збагачення словника, заохочення.

Actuality of the article is stipulated by the general strategy of foreign languages studies. This strategy is emphasized by the demands of up-to-date society and the level of development of psychological, pedagogical, and linguistic sciences. The essence of most modern methods is that the studying process takes place on the condition of constant interaction between students and instructor. That is why it is so important for a teacher to know which methods are better to be used in different situations in order to reach the best result.

The target of the article is to suggest a number of examples of methodical work in lesson planning based on the ideas of suggestology method.

The main material. To our mind the aim of a teacher of foreign languages is not only to explain the material, but also to stimulate interest towards the subject among students, especially freshmen. It often happens that students don't feel at ease in the new surrounding, avoid taking part in conversations, feel shy and embarrassed, even if they are ready to answer. Others, on the contrary, being really poor in the subject are afraid of making mistakes and also prefer to keep silence. In such